

DOI: 10.32782/2786-9156.107.3.134-146
УДК 342.95

Плетньов О. В., кандидат юридичних наук, доцент, завідувач спеціальної кафедри № 2 Інституту підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (м. Харків, Україна)
e-mail: p07052008@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0033-3011>

Коваленко Є. В., кандидат юридичних наук, доцент, Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (м. Харків, Україна)
e-mail: smith40167@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8630-8951>

МІГРАЦІЙНА СФЕРА ЯК ЕЛЕМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Наукове дослідження присвячене особливостям правового регулювання міграційної політики в контексті елемента національної безпеки України з урахуванням міжнародного досвіду. Виокремлено наявні загрози національній безпеці саме міграційного походження та специфіку заходів з їх подолання, зокрема, в умовах воєнного стану.

Під час вивчення проблем і перспектив запозичення позитивного досвіду зарубіжних країн у протидії загрозам міграційного походження для забезпечення національної безпеки варто диференціювати заходи з попередження нелегальної міграції, тероризму, криміналізації суспільства, торгівлі людьми, гуманітарної загрози, дестабілізації ринку праці, іноземної економічної інтервенції, соціальної напруги. До того ж підтримано відповідне організаційне, фінансово-економічне та нормативно-правове супроводження цих процесів.

Запропоновано запозичення з позитивного досвіду інших країн практики комплексного та системного проведення міграційної політики, координації всіх суб'єктів сектору безпеки й оборони з міграційними підрозділами, включення в коло регіональних і глобальних інтересів питань проведення міграційної політики. Особливу увагу з метою забезпечення національної безпеки з огляду на проведення міграційної політики приділено заходам: постійного аналізу міграційних ризиків і прогнозування виникнення нових загроз у цій сфері; впровадження жорстких та ефективних прикордонних заходів безпекового рівня; використання новітніх технічних засобів; співпраці з країнами походження мігрантів, зокрема, шляхом реалізації дієвого механізму реадмісії; надання допомоги країнам, які приймають шукачів притулку; створення дієвих засобів повернення осіб, які втратили підстави для подальшого перебування.

Вказано на нагальність вирішення питання створення нормативно-правових та економічних засад для налагодження співпраці з країнами ЄС для формування програм повернення українців на батьківщину.

Ключові слова: міграційна сфера, національна безпека, державна безпека, збройний конфлікт, міжнародний досвід, міграція, імміграція, біженець, внутрішньо переміщена особа.

Постановка проблеми. Реалії сьогодення свідчать про залучення інтегральних чинників до світоустрою, що пов'язано з поєднанням доцентрових та відцентрових явищ у формуванні соціальних процесів у світовій спільноті через зникнення кордонів, урізноманітнення каналів комунікації та логістики між різними етносами, націями, народами й іншими групами людей. Наведене супроводжується впровадженням правил правового, релігійного, економічного тощо походження, які сприяють формуванню цивілізованого й осучасненого простору для перетікання таких явищ. Завдяки цьому стираються межі соціального-політичного, економічного, юридичного тощо характеру; як наслідок, забезпечується реалізація основних прав і свобод людини,

задекларованих у міжнародних договорах. Викладене є одночасно змістом і формою такого соціально-правового явища, як міграція, коли люди з метою задоволення власних потреб від безпеки до духовності переміщуються в межах відповідних територій.

Таким чином, міграційні процеси мають тенденцію до глобалізації та можуть мати загрозливий характер у випадку дії певного чиннику одночасно на велику масу людей. Реалії українського сьогодення, на жаль, свідчать про виникнення та розвиток як такого чинника екзистенціального характеру у формі збройної агресії з боку РФ, що стало передумовою до виникнення одночасно потреби у значній кількості людей, і не тільки українців, щодо переміщення в більш безпечні регіони як у межах однієї країни, так і за кордон. Так, згідно зі статистичними даними, тільки у 2022 році від 3,6 до 5,4 млн українців перемістились у межах самої України, а близько 7 млн виїхали за кордони нашої держави [1]. Безумовно, наведене свідчить про вагомість створеної цими явищами проблем, які потребують вирішення передусім у правовій площині, у тому числі з метою захисту публічних та приватних інтересів, що охоплюються сутністю національної безпеки України. До того ж вартим вивчення та формування відповідної державної політики є досвід зарубіжних країн у цій сфері, особливо з огляду на істотні міграційні процеси в низці країн сучасності, у тому числі через збройні конфлікти.

Наведені міркування формують передумови для проведення дослідження міграційної сфери як елемента національної безпеки в умовах збройної агресії за наслідками вивчення міжнародного досвіду й українських реалій у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття та структура національної безпеки як соціально-економічного та правового явища, а також особливості прояву міграційної сфери у структурі останнього, у тому числі через проєкцію відповідного міжнародного досвіду й українського буття, стало предметом дослідження низки вчених у галузі державного управління, економіки, права тощо. Зокрема, вивченню сутності національної безпеки та її змісту присвятили свої роботи: А. Загорулько [2], О. Титаренко [3], О. В. Ковальова, М. В. Корнієнко [4], С. П. Пономарьов [5], С. Г. Братель [6] та інші.

Сутність міграційних процесів, міграційної політики, у тому числі як фактора, що впливає на національну безпеку, вивчали: Г. П. Ситник, М. Г. Орел [7], Л. А. Весельська [8], Б. Ю. Москвін [9], О. П. Мульська [10], А. Г. Мосейко, В. О. Негодченко [11], О. В. Коваленко [12], В. Ф. Загурська-Антонюк [13], Р. Р. Бичай [14], А. І. Денисов [15].

Безпосередньо вивченню міжнародного досвіду щодо міграційної сфери як елемента національної безпеки, у тому числі в умовах збройної агресії, присвячені роботи: Р. Д. Стаканова [16], Ю. О. Махортова, Г. О. Пономарьова [17], О. Заставної [18], Д. Беседи [19].

Проведені дослідження мають вагомий вплив на вивчення сутнісних особливостей міграції як складової національної безпеки України, а також детермінацію цього явища у відповідній діяльності зарубіжних країн, що слугує передумовою для вивчення цього питання в контексті наявних екзистенціальних викликів, з якими зіткнулася наша країна.

Формулювання цілей. Метою статті є вивчення міграційної сфери як елемента національної безпеки в умовах збройної агресії з огляду на українські реалії та наявний міжнародний досвід для його запозичення.

Виклад основного матеріалу. Сутність національної безпеки як соціально-економічної та правової категорії віднайшла відображення в позитивному праві, а саме в п. 9 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України», згідно з якою під національною безпекою розуміється захищеність національних інтересів України від реаль-

них і потенційних загроз. При цьому перелік національних інтересів не є вичерпним та охоплює: 1) життєво важливі інтереси людини; 2) життєво важливі інтереси суспільства; 3) життєво важливі інтереси держави. Характерними рисами наведених соціальних цінностей є, те що їх реалізація забезпечує: 1) державний суверенітет; 2) територіальну цілісність; 3) демократичний конституційний лад; 4) прогресивний демократичний розвиток держави; 5) безпечні умови життєдіяльності й добробуту громадян.

Варто звернути увагу, що множина явищ, тенденцій і чинників, які унеможливають чи ускладнюють або можуть унеможливити чи ускладнити реалізацію національних інтересів та збереження національних цінностей, що формує зміст загроз національній безпеці згідно з ч. 5 ст. 3 Закону України «Про національну безпеку України», визначена в Україні та безпосередньо відображена у Стратегії національної безпеки України, Стратегії забезпечення державної безпеки, Стратегії воєнної безпеки України, Стратегії кібербезпеки України, Стратегії інтегрованого управління державним кордоном України, інших документах з питань національної безпеки й оборони, які схвалюються Радою національної безпеки і оборони України та затверджуються указами Президента України.

Зокрема, згідно з положеннями ч. 3 ст. 29 Закону України «Про національну безпеку України» основою для розроблення галузевих стратегій і концепцій, державних цільових програм у сфері громадської безпеки, цивільного захисту та міграційної політики є Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту, яка ґрунтується на основоположних нормах Стратегії національної безпеки України. У межах останнього нормативно-правового акта стратегічного планового характеру детерміновані актуальні загрози національній безпеці України та відповідні цілі, завдання, механізми захисту національних інтересів України, який є основою для планування й реалізації державної політики в цій сфері.

Вивчення структури та змісту Стратегії національної безпеки України, схваленого рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року та затвердженого Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020, надає можливість детермінувати у її структурі та змісті такі положення щодо кореляції заходів із забезпечення національної безпеки та відповідної міграційної політики. У її II розділі з огляду на зовнішньополітичні та внутрішні умови серед поточних і прогнозованих загроз національній безпеці й національним інтересам України вказуються нелегальна міграція, що спричинена реалізацією сучасної моделі глобалізації з певними деструктивними явищами, спричинена в тому числі еміграцією негативна демографічна ситуація, зростання кількості порушень міграційного законодавства іноземцями й особами без громадянства, особливо з країн міграційного ризику, у тому числі залучення таких осіб до правопорушень іншого виду.

Стратегія забезпечення державної безпеки також визначає негативні процеси в міграційній сфері як загрозу державній безпеці, а саме збільшення кількості порушень законодавства України про міграцію іноземцями й особами без громадянства, зокрема вихідцями з держав міграційного ризику, а також залучення цих осіб до протиправної діяльності.

Посилення міграційного контролю на державному кордоні та в державі для забезпечення дотримання іноземцями й особами без громадянства законодавства України, автоматизація процесів надання адміністративних послуг іноземцям та особам без громадянства віднесено Стратегією до завдань державної політики у сфері державної безпеки.

Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України по суті деталізує положення Стратегії національної безпеки України в частині окреслення сутності

загроз наведеного виду, а також створення та реалізації сукупності заходів з їх попередження й усунення. Зокрема, саме такого висновку потрібно дійти за наслідками аналізу змісту відповідного проєкту [20], де звернено увагу на загострення міграційної ситуації, основними факторами якої виступають такі: 1) міграційна криза в державах – членах ЄС; 2) підвищення рівня міграції з політично нестабільних держав; 3) масова трудова міграція громадян України до інших країн; 4) відсутність контролю за значною ділянкою державного кордону в Донецькій та Луганській областях; 5) сукупність загроз, пов'язаних з агресією РФ.

Водночас серед заходів із протидії правопорушенням, пов'язаним із дотриманням міграційних правил, пропонується: 1) посилення протидії незаконній міграції, насамперед кримінальних елементів; 2) посилення контролю за дотриманням міграційного законодавства на території України; 3) активізація заходів з повернення нелегальних мігрантів до держав їх походження; 4) підвищення спроможностей, пов'язаних із забезпеченням протидії торгівлі людьми; 5) забезпечення переговорного процесу з державами міграційного ризику щодо укладення угод про реадмісію.

Варто погодитися з науковою позицією щодо створення умов для реалізації змісту Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України шляхом розробки та прийняття відповідних нормативних актів [21, с. 178]. У площині предмета цього дослідження варто звернути увагу на такі визначальні для реалізації міграційної політики, у тому числі для забезпечення національної безпеки, стратегічні документи, як Концепція державної міграційної політики, затверджена Указом Президента України від 30 травня 2011 року № 622/2011, і Стратегія державної міграційної політики України, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 року № 482-р. Якщо перший документ на сьогодні досить застарілий як за основними структурними елементами, змістовним наповненням відповідних загроз і заходів їх подолання, то другий у вагомій частині відтворює нагальний стан справ у цій сфері державної розбудови, у тому числі з урахуванням екзистенціальних викликів, пов'язаних із повномасштабною агресією проти нашої держави, що стало підставою для внесення змін до зазначеного нормативно-правового акта.

Серед визначальних завдань і заходів з метою досягнення визначених цілей у сфері міграції в умовах сьогодення пропонуються заходи, спрямовані на: 1) зниження адміністративних бар'єрів для забезпечення свободи пересування населення України; 2) зменшення негативних наслідків еміграції з України та збільшення її позитивного впливу на розвиток держави; 3) створення необхідних умов для повернення та реінтеграції в українське суспільство громадян України, які є трудовими мігрантами та/або яким надано за кордоном тимчасовий захист; 4) сприяння легальній міграції в Україну, узгодженій із соціальною політикою та економічним розвитком держави; 5) забезпечення успішної інтеграції іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, в українське суспільство; 6) ефективне використання системи видачі віз і можливості консульських установ для управління міграцією; 7) здійснення прикордонного контролю осіб, що адаптований до змінних міграційних потоків та можливостей інтегрованого управління кордонами; 8) посилення контролю за дотриманням міграційного законодавства всередині держави; 9) забезпечення поваги до людської гідності осіб, що повертаються, заохочення їх до добровільного повернення; 10) запровадження належного механізму та програми регуляризації нелегальних мігрантів; 11) забезпечення іноземцям та особам без громадянства, які звернулися до відповідного органу міграційної служби із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, можливості розгляду їх заяв про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту,

за допомогою ефективної і справедливої процедури; 12) забезпечення належної інфраструктури та створення умов для проживання осіб, які звернулися із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, а також осіб, яких визнано біженцями або особами, які потребують додаткового захисту; 13) забезпечення інтеграції біженців та осіб, які потребують додаткового захисту, в українське суспільство, а також задоволення інтеграційних потреб осіб, які звернулися із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту; 14) забезпечення захисту прав та інтересів населення України, яке вимушене було покинути свої домівки через широкомасштабну військову агресію, розпочату 24 лютого 2022 р. РФ проти України, та створення умов для повернення в Україну; 15) забезпечення узгодження українського законодавства й адміністративної практики у сфері міграції зі стандартами Європейського Союзу (далі – ЄС).

Безумовно, питання сутності й місця міграційної сфери у структурі національної безпеки загалом та в умовах збройної агресії зокрема отримали релевантні наукові напрацювання. Так, з метою зниження збереження зовнішньої трудової міграції та збереження людського потенціалу України пропонується проведення превентивної міграційної політики в корелятивному взаємозв'язку з рештою напрямів державної політики, у тому числі шляхом встановлення миру та відновлення територіальної цілісності нашої держави [22, с. 80].

Серед проблем реалізації міграційної політики в контексті забезпечення національної безпеки М. Д. Романюк розглядає наявність таких чинників, як неналежна протидія та боротьба з нелегальною міграцією, дефектність державно-правового механізму регулювання міграційних процесів, неналежне правове регулювання інтенсивних потоків зовнішньої трудової міграції, створення соціально-правових конструкцій захисту громадян, що працюють на тимчасових роботах в інших країнах. Указане створило передумови до формування відповідних заходів з попередження цих проявів та їх усунення [23, с. 58–59].

О. Г. Сидорчук та О. В. Панькова спроектували модель побудови міграційної політики на інтегральне поєднання безпеки та збалансованості економічного й соціального розвитку держави. Саме з урахуванням наявних загроз у вказаній сфері запропоновано такі напрями вдосконалення цієї діяльності: релевантність міграційної політики та напрямів розвитку України в пріоритетних галузях економіки; створення балансу співвідношення визначальних параметрів проведення міграційної політики й національної безпеки в нормативно-правових документах на рівні держави та регіонів; створення механізмів регулювання процесів зовнішньої міграції, ефективної реінтеграції мігрантів в Україні; удосконалення організаційного та нормативно-правового забезпечення адміністративних послуг у цій сфері [24, с. 91–92].

О. Малиновська в монографічному дослідженні реалізувала комплексний підхід до проектування міграційної політики на безпекову складову діяльності держави, де виокремила такі віддзеркалення взаємозв'язку міграції та безпеки, як суспільна думка, політична боротьба, рішення суб'єктів владних повноважень, нормативно-правове забезпечення управління міграційним процесом. При цьому нею слушно детерміновані дві групи загроз національній безпеці міграційного походження: «жорсткі» та «м'які». Перша група охоплюється наявністю збройних конфліктів та інших екстраординарних подій глобального характеру, а друга стосується таких явищ, як деградація навколишнього середовища, нелегальна міграція, злочинність, наркоманія, тероризм тощо. Вагомим здобутком саме такого підходу є поширення міграційної проблематики у формуванні безпекового середовища, крім воєнного, також на

політичний, економічний, соціальний та екологічний рівень як у національній, так і в міжнародній площині [25, с. 437–442].

З огляду на створення правових засобів забезпечення національної міграційної безпеки України висловлені міркування з приводу таких загроз національній безпеці в розглянутій сфері: тероризм, незаконна міграція, криміналізація суспільства, торгівля людьми, гуманітарна загроза, дестабілізація ринку праці, іноземна економічна інтервенція, соціальна напруга. Як визначальний засіб для подолання й усунення цих загроз розглядається створення ефективного правового механізму, зокрема з оцінювання критичності окремих суб'єктів господарювання для національної економіки [15, с. 111–115].

Системною та концептуальною є робота Р. Р. Бичая, який фактично довів, що ефективна міграційна політика сприяє безпековій стабільності, а також звернув увагу на потребу в умовах воєнного стану здійснити заходи в рамках як зовнішньої, так і внутрішньої міграції, забезпечивши їх відповідне організаційне, фінансово-економічне й нормативно-правове супроводження. Зокрема, вказано на потребу розробки концепції національної безпеки держави з урахуванням міграційних викликів, забезпечення узгодженості принципів міграційної політики із цілями національної безпеки, створення належної інтеграції та адаптації вимушених переселенців на державному та регіональному рівнях, створення привабливих умов для повернення біженців з-за кордону через реалізацію державних програм житлового будівництва, створення нових робочих місць, соціальної інфраструктури тощо [14, с. 211–222]. Варто підтримати висловлене, однак із певними корективами в частині нормативно-правового забезпечення наведеного процесу з огляду на висловлене вище щодо поетапного формування стратегічного планування державної міграційної політики України.

Б. Ю. Москвіним визначені такі економічні загрози, пов'язані з міграційними процесами, які загострюються або виникають в умовах воєнного стану: нестача фахових спеціалістів, відсутність інноваційного та технологічного розвитку підприємств, зниження рівня науково-технічного потенціалу промисловості, поглиблення диспропорцій між економічними витратами й інвестиціями, значні втрати інтелектуальних і людських ресурсів, як наслідок, скорочення експортного потенціалу, погіршення рівня медичного супроводження біженців та внутрішньо переміщених осіб, уповільнення ділової активності, погіршення логістичних шляхів тощо [9, с. 108–109].

Доречно науковці під час вивчення досвіду врахування міграційної політики національного та міжнародного рівня вказують на проблеми неконтрольованої міграції, яка потребує як зваженого універсального підходу на рівні відповідних міжнародних договорів, так і уніфікованих правил національного правового режиму. Протидією наведеному явищу пропонується контрольована легальна міграція, створення умов для легалізації біженців, розробка та впровадження програм легального в'їзду та працевлаштування, а також проведення інших державно-організаційних заходів [7, с. 154–160].

Звертається увага на позитивність підтримки масового повернення на батьківщину трудових мігрантів за прикладом окремих зарубіжних країн шляхом задіяння механізмів визнання набутих за кордоном професійних навичок, уніфікація та спрощення процедур найму, розширення практик соціального захисту таких осіб, забезпечення належним медичним супроводженням [12, с. 210–216]. З урахуванням проведеного дослідження пропонується в умовах екзистенціальних викликів, які постали перед нашою державою, здійснити заходи щодо запровадження різноманітних програм для вирішення проблем біженців та внутрішньо переміщених осіб передусім за грантові кошти, зокрема у сфері зайнятості, забезпечення житлом, розвитку соціальної та

транспортної інфраструктури, розвитку малого та середнього бізнесу тощо, особливо за умови взаємодії держави та громадянського суспільства.

Авторами іншого дослідження проаналізовані характерні риси міграційної політики ЄС на прикладі унормування правового статусу біженця з огляду на наявні міграційні кризи, обумовлені різними факторами внутрішньополітичної та зовнішньополітичної природи. Зокрема, звернено увагу на формування в межах цього міжнародного партнерства комплексних гарантій захисту таких осіб, де визначальною є реалізація принципів захисту прав людини та дотримання міжнародних зобов'язань [26, с. 100–101].

У межах вивчення позитивного досвіду країн ЄС щодо державного регулювання міграційних процесів звернено увагу на такі переваги: нормативно-правові, обліку міграційних процесів, інституційно-організаційні, управління міграційними трансфертами, соціального забезпечення, реверсної міграції кваліфікованих кадрів, молоді, внутрішніх переміщень [10, с. 321–325]. Саме з урахуванням цього досвіду запропоновані такі економічні важелі зі стримування зовнішньої трудової міграції: 1) мінімізація викликів трудової і стаціонарної міграції у сфері зайнятості; 2) забезпечення розвитку ринку віртуальної та креативної зайнятості; 3) позбавлення внутрішніх диспропорцій на ринку праці.

За наслідками вивчення досвіду США у сфері забезпечення національної безпеки звернено увагу на включення до внутрішніх проблем, які мають ураховуватися, також і питань комплексного та системного проведення міграційної політики, координації всіх суб'єктів сектору безпеки й оборони з міграційними підрозділами, включення до регіональних і глобальних інтересів питань проведення міграційної політики [11, с. 96–108].

У контексті впливу на міграційну політику ЄС війни в Україні виокремлено такі особливості: 1) відсутність уніфікованих правил для всіх мігрантів, але заклик до дотримання загальних рамок, цілей та принципів у межах реалізації принципу солідарності; 2) концепція солідарності проявляється не тільки в прийманні біженців, а й в узгоджених діях щодо запобігання трансформаційним загрозам [27, с. 55–56].

У тому ж напрямі, але з позиції подолання ЄС міграційної кризи, виділені такі напрями вирішення міграційної політики: 1) розробка та прийняття законодавчої бази для встановлення певних обмежень на міграційні потоки, зокрема з метою створення єдиного стандарту, за якого має бути напрацьований спільний механізм регулювання міграції та уникнення диспропорції у міграційному перевантаженні окремих країн; 2) удосконалення контролю та нагляду за прикордонними територіями з метою забезпечення контролю над міграційними потоками та надання захисту особам, що його потребують; 3) створення нормативно-правових документів, які б закладали на всіх рівнях суспільного буття підвалини для стимулювання повернення біженців на батьківщину, з метою реінтеграції таких осіб та відновлення у країнах походження [28, с. 459].

У міграційній політиці Німеччини в структурі заходів із забезпечення національної безпеки цієї країни детерміновані дві основні риси: гнучкість та співпраця. Перша проявляється в ефективній реакції на сучасні виклики, готовність адаптуватися у сфері державного управління до змін у геополітичному й соціально-економічному середовищі, а інша – в об'єднанні зусиль у всіх сферах життєдіяльності, де проявляються міграційні процеси, обмін інформацією та солідарність серед країн ЄС [29, с. 531].

Вивчення проблем міграційної кризи в країнах ЄС надало можливість сформулювати сутність так званої етнополітичної безпеки, пов'язаної з неефективністю міграційної політики в межах цього геополітичного утворення. Наслідком такої роботи

стало окреслення визначальних параметрів міграційної політики: вплив історичних, політичних, етнічних і культурних факторів. Серед заходів удосконалення цієї діяльності пропонуються: підвищення законодавчих вимог до іммігрантів, що мають певні недоліки соціалізації (вчинили правопорушення чи є нелегальними мігрантами), забезпечення інтеграції біженців та іммігрантів серед місцевого населення, запровадження принципів солідарності та справедливої відповідальності серед країн – членів ЄС [18, с. 279–280].

Своєрідним є підхід до змісту міграційної політики з огляду на досвід окремих країн, де виокремлюються значимі в позитивному аспекті риси цього процесу, що створює передумови до наступних висновків. Країни так званої традиційної імміграції, як-от Австралія, Нова Зеландія, США, споконвіку власними державними програмами, відповідним фінансовим і правовим супроводженням сприяли постійні імміграції до цих держав, де визначальними моментами були залучення робітників, допуск підприємців та інвесторів (забезпечення економічної безпеки), тобто вагомими факторами в цій сфері є визначення пріоритетними потреб роботодавців та вмінь самих іммігрантів [16, с. 14–15]. Тобто фактично економічна безпека за таких умов має дещо пріоритетне значення порівняно із соціальною, хоча остання теж супроводжується системною роботою в нормотворчій, фінансовій, соціально-політичній сферах.

За наслідками вивчення європейського досвіду протидії нелегальній міграції визначено три основні складові такої діяльності: ефективне регулювання міграційних процесів та заходів із протидії нелегальній міграції; формування й реалізація політико-управлінських рішень, пов'язаних із нелегальною міграцією; раціоналізація механізмів взаємодії суб'єктів управління, діяльність яких спрямована на підтримку кордонів, управління міграцією та створенням правового режиму притулку для біженців [30, с. 194]. Серед заходів щодо протидії цьому явищу з урахуванням вивченого досвіду пропонуються: постійний аналіз міграційних ризиків і прогнозування виникнення нових загроз у цій сфері; впровадження жорстких та ефективних прикордонних заходів безпекового рівня; використання новітніх технічних засобів; співпраця з країнами походження мігрантів, зокрема, шляхом реалізації дієвого механізму реадмісії; надання допомоги країнам, які приймають шукачів притулку; створення дієвих засобів повернення осіб, які втратили підстави для подальшого перебування.

Інше дослідження досвіду ЄС у реалізації міграційної політики свідчить про її дотичність до вирішення проблем інтеграції, що забезпечує реалізацію потенціалу легальної міграції та розвитку самого ЄС як геополітичного утворення. При цьому таким, що має визначальне значення, є практика розробки спільних заходів із відповідним фінансовим супроводженням розселення й соціалізації біженців та осіб, які шукають притулку, де, крім суб'єктів владних повноважень загальнодержавного та регіонального рівня, вагоме значення відіграють громадські інституції [31, с. 38–39].

Досить витребуване часом є дослідження трансформації європейської міграційної політики в умовах глобальних і регіональних викликів, у тому числі пов'язаних з агресією РФ проти України, у якому серед інструментарію урегулювання міграційних процесів у країнах ЄС є саме впровадження нових регуляторних важелів на макро-, мікро- та мезорівні. При цьому ЄС прагне до вироблення та впровадження уніфікованих підходів, спрямованих на гармонійне поєднання національного й міжнародного законодавства у сфері імміграції та поглиблення інклюзії, серед яких вагомим є надання допомоги біженцям у вивченні мови й культури, забезпечення працевлаштуванням, медичним супроводженням тощо. Не менш значимим є також питання співпраці з країнами походження біженців, зокрема урядом України, для формування програм їх повернення на батьківщину [32, с. 149–150].

Висновки. Проведене дослідження міграційної сфери як елемента національної безпеки загалом та в умовах збройної агресії зокрема з огляду на міжнародний досвід та українські реалії надає можливість дійти таких висновків.

В умовах сьогодення основні засади міграційної політики нашої держави досить деталізовані в рамках законодавства із забезпечення національної безпеки. При цьому міграційна сфера віднайшла відображення в таких доленосних для України документах, як Стратегія національної безпеки України, Стратегія забезпечення державної безпеки і Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України. Факторами загострення міграційної ситуації з огляду на нормативно-правові приписи визнаються в тому числі: міграційна криза в державах – членах ЄС; підвищення рівня міграції з політично нестабільних держав; масова трудова міграція громадян України до інших країн; відсутність контролю за значною ділянкою державного кордону в Донецькій і Луганській областях; сукупність загроз, пов'язаних з агресією РФ. Водночас не детерміновано цілу низку інших загроз у цій сфері, пов'язаних із повномасштабними вторгненням РФ. При цьому частково окреслено заходи з усунення й подолання міграційних загроз, викликаних воєнною агресією проти України.

У наявних наукових дослідженнях охарактеризовані риси міграційної політики як складової діяльності із забезпечення національної безпеки. Сама ж міграційна сфера розглядається як складова соціальної безпеки, економічної безпеки, безпеки комплексного характеру і, нарешті, міграційної безпеки. В умовах війни загрози міграційного характеру мають як внутрішнє, так і зовнішнє походження економічного, правового й соціального характеру, що спричиняє міграцію як у межах України, так і в зарубіжні країни. При цьому звернено увагу на міграційні загрози, що витікають із процесів міграції як з України, так і до неї, особливо, коли це стосується громадян інших країн та осіб без громадянства з певними проблемами соціалізації.

Під час вивчення проблем і перспектив запозичення позитивного досвіду зарубіжних країн у протидії загрозам міграційного походження для забезпечення національної безпеки варто диференціювати заходи з попередження нелегальної міграції, тероризму, криміналізації суспільства, торгівлі людьми, гуманітарної загрози, дестабілізації ринку праці, іноземної економічної інтервенції, соціальної напруги. До того ж підтримано відповідне організаційне, фінансово-економічне та нормативно-правове супроводження цих процесів.

Вартим запозичення в цьому питанні є практика комплексного та системного проведення міграційної політики, координація всіх суб'єктів сектору безпеки й оборони з міграційними підрозділами, включення до регіональних і глобальних інтересів питань проведення міграційної політики. Особливу увагу з метою забезпечення національної безпеки з огляду на проведення міграційної політики потрібно приділити таким заходам: постійному аналізу міграційних ризиків і прогнозування виникнення нових загроз у цій сфері; упровадженню жорстких та ефективних прикордонних заходів безпекового рівня; використанню новітніх технічних засобів; співпраці з країнами походження мігрантів, зокрема, шляхом реалізації дієвого механізму реадмісії; наданню допомоги країнам, які приймають шукачів притулку; створенню дієвих засобів повернення осіб, які втратили підстави для подальшого перебування.

У розрізі останнього нагальним є питання створення нормативно-правових та економічних засад для вирішення питання співпраці з країнами ЄС для формування програм повернення українців на батьківщину.

Викладене має стати передумовою для подальшого вивчення міграційних процесів у структурі національної безпеки України й особливостей запозичення позитивного досвіду інших країн у цій сфері.

Використані джерела:

1. Єврокомісія порахувала кількість біженців з України. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3801701-evrokomisia-porahuvala-kilkist-bizenciv-z-ukraini.html> (дата звернення 22.07.2024).
2. Zahorulko A. National Security Strategy of Ukraine: Conceptual Principles and Efficiency. *Croatian and comparative public administration*, 2020. 20 (4), 677–698.
3. Titarenko O., Chekhovych T., Minchenko A., Morhunova T., Striuk M. Supporting System of the National Security System of Ukraine: Legal Regulation. *Cuestiones politicas*, 2021. 39 (70), 733–741.
4. Kovalova O., Korniienko M., Pavliutin Y. The Role of Public Organizations in Ensuring National Security of Ukraine. *Cuestiones politicas*, 2021. 37 (65), 136–155.
5. Пономарьов С. П. Адміністративно-правове забезпечення діяльності сектору безпеки і оборони України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2018. 513 с.
6. Братель С. Г. Національна поліція як суб'єкт забезпечення національної безпеки. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 1. С. 267–270.
7. Національна безпека в контексті європейської інтеграції України : підручник / Г. П. Ситник, М. Г. Орел ; за ред. Г. П. Ситника. Київ : Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 372 с.
8. Весельська Л. А. Державна політика України щодо протидії нелегальній міграції: безпекові аспекти. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2016. № 8. С. 267–270. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=990> (дата звернення 22.07.2024).
9. Москвін Б. Ю. Сучасний стан міграційних процесів в Україні. *Журнал східноєвропейського права*. 2024. № 123. С. 104–110.
10. Мульська О. П. Міграційні процеси & економічне зростання: теорія каузальності та практика ефективного управління : монографія. Львів : Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України 2022. 472 с.
11. Мосейко А. Г., Негодченко В. О. Актуальні проблеми публічного адміністрування вітчизняною сферою національної безпеки : монографія. Дніпро : Дніпровський гуманітарний університет, 2021. 194 с.
12. Коваленко О. В. Соціокультурна динаміка міграційних процесів у глобалізованому світі : дис. ... д-ра філософії : 033 Філософія. Житомир, 2023. 257 с.
13. Загурська-Антонюк В. Ф. Міграційна криза та втрата людського капіталу як загроза національній безпеці України в умовах воєнного стану. *Національна безпека в умовах війни, післявоєнної відбудови та глобальних викликів ХХІ століття* : зб. тез доп. всеукр. наук.-практ. конф., 7–8 грудня 2023 року. Житомир : Житомирська політехніка, 2023. С. 211–214.
14. Бичай Р. Р. Державна міграційна політика в контексті забезпечення національної безпеки України : дис. ... д-ра філософії : 052 Політологія. Івано-Франківськ, 2023. 274 с.
15. Денисов А. І. Правові засоби забезпечення національної міграційної безпеки України. *Інформація і право*. 2018. № 2 (25). С. 110–116.
16. Стаканов Р. Д. Особливості міграційної політики розвинених країн світу в ХХІ ст. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 15. С. 11–15.
17. Махортов Ю. О., Пономарьова Г. О. Аналіз сучасної міграційної політики країн Європи. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2018. № 1. С. 118–125.
18. Заставна О. Міграційна політика ЄС у контексті безпеки країн Європейського Союзу. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 1. С. 279–281.
19. Беседа Д. Міграційна криза в ЄС та її вплив на безпекову ситуацію в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 12. С. 299–303.
20. Проект Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України. *Міністерство внутрішніх справ України*. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/ministry/normativna-baza-mvs/proekti-normativnix-aktiv/strategiya-gromadskoyi-bezpeki-ta-civilnogo-zaxistu-ukrayini-zatverdzeno-vid-29062021> (дата звернення 22.07.2024).
21. Каліман М. Р. Організаційні та правові підстави забезпечення громадської безпеки та цивільного захисту України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 11. С. 176–178.
22. Риндзак О. Т. Державна міграційна політика в контексті пріоритетів національної безпеки України. *Економіка України*. 2016. № 12 (661). С. 72–81.
23. Романюк М. Д. Міграційні детермінанти національної безпеки України: теоретико-методологічні та практичні аспекти. *Демографія та соціальна економіка*. 2009. № 1. С. 50–60.
24. Сидорчук О. Г., Панькова О. В. Міграційна політика України в контексті безпеки та збалансованості економічного і соціального розвитку держави. *Ефективність державного управління*. 2019. Вип. 2 (59). С. 85–95.

25. Малиновська О. А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія. Київ : Національний інститут стратегічних досліджень, 2018. 472 с.

26. Лісова К. С., Підгородецький В. О., Скрипець В. І. Правове регулювання статусу біженця крізь призму права Європейського Союзу. *Журнал східноєвропейського права*. 2024. № 123. С. 93–103.

27. Грицишена З. О. Війна в Україні як чинник впливу на міграційну політику Європейського Союзу. *Національна безпека в умовах війни, післявоєнної відбудови та глобальних викликів XXI століття* : зб. тез доп. всеукр. наук.-практ. конф., 7–8 грудня 2023 року. Житомир : Житомирська політехніка, 2023. С. 52–56.

28. Васильєва О. А., Литвинчук О. В. Міграційна криза ЄС: причини і шляхи подолання. *Національна безпека в умовах війни, післявоєнної відбудови та глобальних викликів XXI століття* : зб. тез доп. всеукр. наук.-практ. конф., 7–8 грудня 2023 року. Житомир : Житомирська політехніка, 2023. С. 457–460.

29. Семенов Г. Ю. Безпека та міграційна політика в Німеччині. *Національна безпека в умовах війни, післявоєнної відбудови та глобальних викликів XXI століття* : зб. тез доп. всеукр. наук.-практ. конф., 7–8 грудня 2023 року. Житомир : Житомирська політехніка, 2023. С. 529–532.

30. Мартянова Р. А. Досвід країн ЄС у сфері протидії нелегальній міграції: виклики та шляхи їх вирішення. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія: Публічне право і адміністрування*. 2024. Том 35 (74). № 1. С. 189–195.

31. Філішова В., Лопушинський І., Плющ Р. Наслідки сучасної міграційної політики Європейського Союзу. *Migration & Law*. 2022. Vol. 2 (issues 1–2). С. 26–40.

32. Адамик В., Стахова Н. Трансформація європейської міграційної політики в умовах глобальних і регіональних викликів. *Вісник економіки*. 2022. № 3. С. 137–151.

References:

1. Yevrokomisiia porakhuvala kilnist bizhentsiv z Ukrainy. *Ukrinform*. N. p. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3801701-evrokomisia-porakhuvala-kilnist-bizenciv-z-ukraini.html> [in Ukrainian].

2. Zahorulko, A. (2020). National Security Strategy of Ukraine: Conceptual Principles and Efficiency. *Croatian and comparative public administration*, 20 (4), 677–698 [in English].

3. Titarenko, O., Chekhovych, T., Minchenko, A., Morhunova, T., & Striuk, M. (2021). Supporting System of the National Security System of Ukraine: Legal Regulation. *Cuestiones politicas*, 39 (70), 733–741 [in English].

4. Kovalova, O., Korniienko, M., & Pavliutin, Y. (2021). The Role of Public Organizations in Ensuring National Security of Ukraine. *Cuestiones politicas*, 37 (65), 136–155 [in English].

5. Ponomarov, S.P. (2018). Administratyvno-pravove zabezpechennia diialnosti sektoru bezpeky i oborony Ukrainy. *Doctor's thesis*. Kharkiv, 513 [in Ukrainian].

6. Bratel, S.H. (2023). Natsionalna politsiia yak subiekt zabezpechennia natsionalnoi bezpeky. *Pivdennoukrainskyi pravnychi chasopys*, № 1, 267–270 [in Ukrainian].

7. Sytnyk, H.P. (2021). Natsionalna bezpeka v konteksti yevropeiskoi intehratsii Ukrainy: pidruchnyk. Kyiv: Mizhrehionalna Akademiia upravlinnia personalom, 372 [in Ukrainian].

8. Veselska, L.A. (2016). Derzhavna polityka Ukrainy shchodo protydii nelegalnii mihratsii: bezpekovi aspekty. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, № 8, 267–270. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=990> [in Ukrainian].

9. Moskvina, B.Iu. (2024). Suchasnyi stan mihratsiinykh protsesiv v Ukraini. *Zhurnal skhidnoevropeiskoho prava*, № 123, 104–110 [in Ukrainian].

10. Mulska, O.P. (2022). Mihratsiini protsesy & ekonomichne zrostannia: teoriia kauzalnosti ta praktyka efektyvnoho upravlinnia: *monohrafiia*. Lviv: Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M.I. Dolishnoho NAN Ukrainy, 472 [in Ukrainian].

11. Moseiko, A.H., & Nehodchenko, V.O. (2021). Aktualni problemy publicnoho administruvannia vitchyznianoiu sferoiu natsionalnoi bezpeky: *monohrafiia*. Dnipro: Dniprovskiyi humanitarnyi universytet, 194 [in Ukrainian].

12. Kovalenko, O.V. (2023). Sotsiokulturna dynamika mihratsiinykh protsesiv u hlobalizovanomu sviti. *Doctor's thesis*. Zhytomyr, 257 [in Ukrainian].

13. Zahurska-Antoniuk, V.F. (2023). Mihratsiina kryza ta vtrata liudskoho kapitalu yak zahroza natsionalnii bezpetsi Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. *Natsionalna bezpeka v umovakh viiny*,

pisliavoiennoi vidbudovy ta hlobalnykh vyklykiv XXI stolittia: zb. tez dop. vseukr. nauk.-prakt. konf., 7-8 hrudnia 2023 roku. Zhytomyr: Zhytomyrska politekhnikha, 211-214 [in Ukrainian].

14. Bychai, R.R. (2023). Derzhavna mihratsiina polityka v konteksti zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy. *Doctor's thesis. Ivano-Frankivsk, 274 [in Ukrainian].*

15. Denysov, A.I. (2018). Pravovi zasoby zabezpechennia natsionalnoi mihratsiinoi bezpeky Ukrainy. *Informatsiia i pravo, № 2 (25), 110-116 [in Ukrainian]*

16. Stakanov, R.D. (2014). Osoblyvosti mihratsiinoi polityky rozvynenykh krain svitu v XXI st. *Investytsii: praktyka ta dosvid, № 15, 11-15 [in Ukrainian].*

17. Makhortov, Yu.O., & Ponomarova, H.O. (2018). Analiz suchasnoi mihratsiinoi polityky krain Yevropy. *Mizhmarodni vidnosyny: teoretyko-praktychni aspekty, № 1, 118-125 [in Ukrainian].*

18. Zastavna, O. (2021). Mihratsiina polityka YeS u konteksti bezpeky krain Yevropeiskoho Soiuzu. *Pidpryemnytstvo, hospodarstvo i pravo, № 1, 279-281 [in Ukrainian].*

19. Beseda, D. (2018). Mihratsiina kryza v YeS ta yii vplyv na bezpekovu sytuatsiiu v Ukraini. *Pidpryemnytstvo, hospodarstvo i pravo, № 12, 299-303 [in Ukrainian].*

20. Proekt Stratehii hromadskoi bezpeky ta tsyvilnoho zakhystu Ukrainy. *Ministerstvo vnurishnikh sprav Ukrainy. N. p. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/ministry/normativna-baza-mvs/proekti-normativnix-aktiv/strategiya-gromadskoyi-bezpeki-ta-civilnogo-zaxistu-ukrayini-zatverdzeno-vid-29062021> [in Ukrainian].*

21. Kaliman, M.R. (2021). Orhanizatsiini ta pravovi pidstavy zabezpechennia hromadskoi bezpeky ta tsyvilnoho zakhystu Ukrainy. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal, № 11, 176-178 [in Ukrainian].*

22. Ryndzak, O.T. (2016). Derzhavna mihratsiina polityka v konteksti priorytetiv natsionalnoi bezpeky Ukrainy. *Ekonomika Ukrainy, № 12 (661), 72-81 [in Ukrainian].*

23. Romaniuk, M.D. (2009). Mihratsiini determinanty natsionalnoi bezpeky Ukrainy: teoretyko-metodolohichni ta praktychni aspekty. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika, № 1, 50-60 [in Ukrainian].*

24. Sydorchuk, O.H., & Pankova, O.V. (2019). Mihratsiina polityka Ukrainy v konteksti bezpeky ta zbalansovanosti ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku derzhavy. *Efektynist derzhavnogo upravlinnia, issue 2 (59), 85-95 [in Ukrainian].*

25. Malynovska, O.A. (2018). Mihratsiina polityka: hlobalnyi kontekst ta ukraïnski realii: *monohrafiia. Kyiv: Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen, 472 [in Ukrainian]*

26. Lisova, K.S., Pidhorodetskyi, V.O., & Skrypets, V.I. (2024). Pravove rehuliuвання statusu bizhentsia kriz pryzmu prava Yevropeiskoho Soiuzu. *Zhurnal skhidnoevropeiskoho prava, № 123, 93-103 [in Ukrainian].*

27. Hrytsyshena, Z.O. (2023). Viina v Ukraini yak chynnyk vplyvu na mihratsiinu polityku Yevropeiskoho Soiuzu. *Natsionalna bezpeka v umovakh viiny, pisliavoiennoi vidbudovy ta hlobalnykh vyklykiv XXI stolittia: zb. tez dop. vseukr. nauk.-prakt. konf., 7-8 hrudnia 2023 roku. Zhytomyr: Zhytomyrska politekhnikha, 52-56 [in Ukrainian].*

28. Vasylieva, O.A., & Lytvynchuk, O.V. (2023). Mihratsiina kryza YeS: prychny i shliakhy podolannia. *Natsionalna bezpeka v umovakh viiny, pisliavoiennoi vidbudovy ta hlobalnykh vyklykiv XXI stolittia: zb. tez dop. vseukr. nauk.-prakt. konf., 7-8 hrudnia 2023 roku. Zhytomyr: Zhytomyrska politekhnikha, 457-460 [in Ukrainian].*

29. Semenov, H.Iu. (2023). Bezpeka ta mihratsiina polityka v Nimechchyni. *Natsionalna bezpeka v umovakh viiny, pisliavoiennoi vidbudovy ta hlobalnykh vyklykiv XXI stolittia: zb. tez dop. vseukr. nauk.-prakt. konf., 7-8 hrudnia 2023 roku. Zhytomyr: Zhytomyrska politekhnikha, 529-532 [in Ukrainian].*

30. Martianova, R.A. (2024). Dosvid krain YeS u sferi protydii nelehالنii mihratsii: vyklyky ta shliakhy yikh vyrishennia. *Vcheni zapysky TNU im. V.I. Vernadskoho. Serii: Publichne pravo i administruvannia. Volume 35 (74), № 1, 189-195 [in Ukrainian].*

31. Filippova, V., Lopushynskyi, I., & Pliushch, R. (2022). Naslidky suchasnoi mihratsiinoi polityky Yevropeiskoho Soiuzu. *Migration & Law, Vol. 2 (issues 1-2), 26-40 [in Ukrainian].*

32. Adamyk, V., & Stakhova, N. (2022). Transformatsiia yevropeiskoi mihratsiinoi polityky v umovakh hlobalnykh i rehionalnykh vyklykiv. *Visnyk ekonomiky, № 3, 137-151 [in Ukrainian].*

Стаття надійшла до редколегії 24.08.2024

Pletnov O., PhD in Law, Associate Professor Head of Special Department № 2 Institute for the Training of Legal Personnel for the Security Service of Ukraine National University of Law named after Yaroslav the Wise (Kharkiv, Ukraine)

Kovalenko Ye., PhD in Law, Associate Professor, Yaroslav Mudryi National Law University (Kharkiv, Ukraine)

MIGRATION AS AN ELEMENT OF NATIONAL SECURITY IN THE CONTEXT OF ARMED AGGRESSION: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND UKRAINIAN REALITIES

The research is devoted to the peculiarities of legal regulation of migration policy in the context of the national security element of Ukraine, taking into account international experience. The author identifies the existing threats to national security of migration origin and the specifics of measures to overcome them, in particular under martial law.

When studying the problems and prospects of borrowing the positive experience of foreign countries in countering threats of migratory origin to ensure national security, it is necessary to differentiate measures to prevent illegal migration, terrorism, criminalization of society, human trafficking, humanitarian threats, destabilization of the labor market, foreign economic intervention, and social tension. In addition, the appropriate organizational, financial, economic and regulatory support for these processes is supported.

It is proposed to borrow from the positive experience of other countries the practice of comprehensive and systematic migration policy, coordination of all security and defense sector actors with migration units, and inclusion of migration policy issues in the circle of regional and global interests. In order to ensure national security in terms of migration policy, special attention is paid to the following measures: continuous analysis of migration risks and forecasting of new threats in this area; implementation of strict and effective border security measures; use of the latest technical means; cooperation with countries of origin of migrants, in particular through the implementation of an effective readmission mechanism; assistance to countries that receive asylum seekers; creation of effective means of returning persons who have lost their grounds for further stay.

The author emphasizes the urgency of addressing the issue of creating a regulatory and economic framework for establishing cooperation with the EU countries to develop programs for the return of Ukrainians to their homeland.

Keywords: migration sphere, national security, state security, armed conflict, international experience, migration, immigration, refugee, internally displaced person.